

Krzysztof POCHWICKI

Przyroda

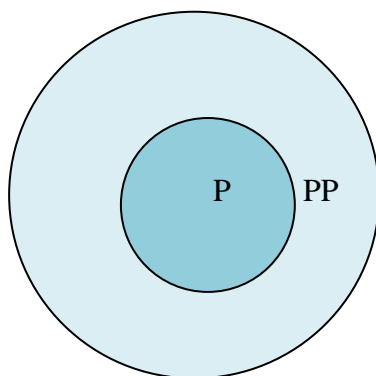
Wymagania edukacyjne

W wymaganiach podstawy programowej jasno określono zamierzone osiągnięcia uczniów. Są one zależne od wielu czynników, m.in.: łatwości (przystępności), wartości kształcącej, niezawodności, niezbędności wewnątrzprzedmiotowej i międzyprzedmiotowej oraz przydatności (użyteczności) w życiu codziennym nauczanych zagadnień¹. Osiągnięcia i związane z nimi ocenianie muszą być więc zhierarchizowane (wg B. Niemierko). Oznacza to, że spełnienie wymagań niższych i (lub) realizowanych we wcześniejszych etapach warunkuje spełnienie wymagań wyższych i (lub) realizowanych w następnych etapach. Powszechnie stosowane ocenianie sumujące (np. kartkówki, sprawdziany, karty pracy, zadania domowe, odpowiedź ustna) nauczyciel może wzbogacić o inne prace, np. prezentacje multimedialne, plakaty oraz elementy oceniania kształtującego (np.: stosowanie samooceny, podawanie celów lekcji w języku ucznia, czy też przekazanie informacji zwrotnej). Ocenianie sumujące kończy się wystawieniem stopnia, tzn. określonej wartości liczbowej, której odpowiada spełnienie określonych kryteriów.

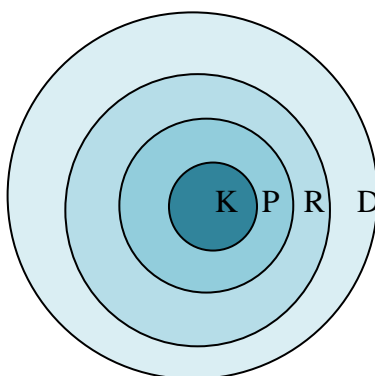
¹ D. Soltys, M.K. Szmigiel, *Doskonalenie kompetencji nauczycieli w zakresie diagnozy edukacyjnej*, Wydawnictwo „Zamiast Korepetycji”, Kraków 2000, s. 24.

Propozycja kryteriów oceniania i metod sprawdzania osiągnięć uczniów

Osiągnięcia uczniów mogą być opisywane z wykorzystaniem modelu dwustopniowego (rys. 1.) lub wielostopniowego (rys. 2.).

Rys. 1. Dwustopniowy schemat hierarchizacji wymagań, gdzie: P – wymagania podstawowe i PP – wymagania ponadpodstawowe.

Rys. 2. Wielostopniowy schemat hierarchizacji wymagań, gdzie: K – wymagania konieczne, P – wymagania podstawowe, R – wymagania rozszerzające, D – wymagania dopełniające.

Poziom podstawowy obejmuje wymagania konieczne i podstawowe, a poziom ponadpodstawowy wymagania rozszerzające i dopełniające.

Wymagania konieczne (K) obejmują wiadomości i umiejętności, których opanowanie pozwoli uczniowi kontynuować naukę na danym poziomie nauczania. Wymaganiom koniecznym odpowiadają cele kategorii A (uczeń **wie**). Uczeń zapamiętuje i odtwarza wiadomości (*definiuje, wymienia, nazywa*), opisuje działania (ale niekoniecznie je wykonuje). Uczeń, który spełnia te wymagania, uzyskuje ocenę dopuszczającą.

Wymagania podstawowe (P) obejmują wiadomości i umiejętności, które są stosunkowo łatwe do opanowania, użyteczne w życiu codziennym i konieczne do kontynuowania nauki. Wymaganiom podstawowym odpowiadają cele kategorii B (uczeń **rozumie**). Uczeń rozumie wiadomości (*wyjaśnia, streszcza, rozróżnia*), odtwarzania działania. Uczeń, który spełnia wymagania konieczne i podstawowe, uzyskuje ocenę dostateczną.

Wymagania rozszerzające (R) obejmują wiadomości o średnim poziomie trudności, a ich przyswojenie nie jest niezbędne do kontynuowania nauki. Mogą one, ale nie muszą być użyteczne w życiu codziennym. Są pogłębione i rozszerzone w stosunku do wymagań podstawowych. Wymaganiom rozszerzonym odpowiadają cele kategorii C (uczeń **stosuje** wiadomości). Uczeń wykorzystuje wiadomości i umiejętności w sytuacjach typowych (*rozwiązuje, porównuje, rysuje, projektuje*). Uczeń, który spełnia wymagania konieczne, podstawowe i rozszerzające, uzyskuje ocenę dobrą.

Wymagania dopełniające (D) obejmują wiadomości i umiejętności, które są trudne do opanowania, nie mają bezpośredniego zastosowania w życiu codziennym, mogą, ale nie

muszą wykraczać poza program nauczania. Wymaganiom dopełniającym odpowiadają cele kategorii D (uczeń **rozwiązuje problemy**). Uczeń wykorzystuje wiadomości i umiejętności w sytuacjach problemowych/nietypowych (*dowodzi, przewiduje, ocenia, wykrywa*). Uczeń, który spełnia warunki konieczne, podstawowe, rozszerzające i dopełniające, zyskuje ocenę bardzo dobrą.

Wymagania wykraczające (W), obejmują wiadomości i umiejętności złożone, twórcze naukowo. Uczeń opanował w pełni wymagania programowe, a jego wiadomości i umiejętności wykraczają poza obowiązujący program nauczania lub uczeń rozwiązuje zadania problemowe z zakresu objętego programem, jednak o wysokim stopniu złożoności, i jednocześnie spełnia on wszystkie wymagania niższe, uzyskuje ocenę celującą.

Uwaga 1 Ponieważ uczeń zobowiązany jest do systematycznej pracy i nauki przez cały rok szkolny, to jego aktywność podczas lekcji, sposób w jaki przygotowywał się do nich będą miały wpływ na ostateczną oceną.

Uwaga 2 W przypadku ucznia, który nie mógł uczęszczać na lekcje z ważnych przyczyn zdrowotnych uwaga 1 zostanie odpowiednio zmodyfikowana.

Oprócz wskazanych umiejętności wziąć pod uwagę:

- aktywny udział ucznia w debatach i dyskusjach, przede wszystkim: zgodność z tematem, argumentację, dyscyplinę wypowiedzi i kontrolę czasu wypowiedzi;
- aktywny udział ucznia w burzy mózgów, przede wszystkim: jakość i trafność argumentowania, poprawność wnioskowania, dyscyplinę merytoryczną i umiejętność zajmowania wyraźnego stanowiska i selekcji informacji;
- jakość prezentacji (prelekcji) uczniowskiej, przede wszystkim: umiejętność doboru i selekcji informacji, zgodność z prezentowanym tematem, ramy czasowe wypowiedzi, samodzielność opracowania tematu, logikę prezentacji.
- aktywność udziału w projekcie uczniowskim, przede wszystkim: zaangażowanie, samodzielność, umiejętność pracy w zespole, dobór i selekcję wiadomości i jakość prezentacji wyników;
- przygotowanie, przeprowadzenie i opracowanie obserwacji i doświadczenia – wg zasad podanych przez nauczyciela;
- umiejętność i kulturę prezentacji własnych sądów i przemyśleń;
- poprawność językową;
- poprawność w stosowaniu języka symboli dziedziny wiedzy, której wypowiedź dotyczy;
- umiejętność działania zespołowego;
- wykorzystanie narzędzi TIK na różnych etapach pracy;
- wykorzystywanie różnorodnych, wiarygodnych źródeł informacji oraz krytyczny do nich stosunek;
- praktyczne wykorzystywanie przepisów prawa dotyczących własności intelektualnej.

